



24.8.2022

VN/724/2019

Naturvårdsverket

registrator@naturvardsverket.se

Tiedoksi: Richard Kristoffersson, Ruotsin ympäristöviranomainen (Naturvårdsverket), Emma Sjöberg, Ruotsin ympäristöministeriö

Espoon sopimuksen mukaiset neuvottelut (Ruotsin ympäristöviranomaisen diaarinumero NV-00613-19 Kaunis Iron)

Suomen vastaus Kaunisvaaran kaivoksen ympäristövaikutusten arvioinnin täydennyksiin

Ruotsi on lähettänyt Suomelle täydennyksiä puutteelliseksi todettuun ympäristövaikutusten arviointiin koskien kaivostoiminnan jatkamista ja laajentamista Tapulin, Palotievan ja Sahavaaran kaivoksissa sekä Kaunisvaaran rikastamossa. Aineiston on laatinut hankkeesta vastaava Kaunis Iron Ab. Hankkeessa sovelletaan Espoon sopimusta¹. Ruotsin lausuntopyynnön alkuperäinen määräaika oli 3.8.2022, mutta uudeksi määräajaksi sovittiin 24.8.2022.

Ruotsista saatu aineisto on lähetetty viranomaisille ja muille tahoille lausuntoja varten ja myös yleisöllä on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä asiasta 17.6.-12.8.2022. Aineistosta annettiin 9 lausuntoa (Lapin elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus (Lapin ELY-keskus), Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomainen, Lapin liitto, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus, Museovirasto, Säteilyturvakeskus, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Saamelaiskäräjät. Muonion paliskunta, Destination Lapland Oy, Ylläksen Ystävät ry, Äkäslompolon kyläyhdistys, Lapland Hotels Oy ja Äkäslompolon Osakaskunta antoivat yhteisen lausunnon.) ja 1 yksityishenkilön mielipide. Palaute on lausunnon liitteenä.

Hankkeen edelliset vaiheet

Ympäristöministeriö ilmoitti vastauksena Ruotsin ilmoitukseen 14.5.2019, että Suomi osallistuu hankkeen YVA-menettelyyn. Vastauksessa todettiin, että hankkeella on todennäköisesti valtioiden rajat ylittäviä merkittäviä ympäristövaikutuksia Tornionjoen-Muonionjoen vedenlaatuun ja koko vesiekosysteemiin sekä sen käyttöön, minkä vuoksi näiden vaikutusten arviointi on tärkeää. Lisäksi todettiin, että Tornionjoen-Muonionjoen valuma-alue sisältyy Natura 2000 -verkostoon. Edelleen lueteltiin useita yksityiskohtia, jotka on

¹ Yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (YK/Euroopan talouskomissio)



otettava huomioon ja selvitettävä. Vastauksessa esitettiin toive niiden toimijoiden ja viranomaisten konsultoinnista YVA-menettelyn aikana, joita ympäristövaikutukset koskevat, kuten Lapin ELY-keskus ja Saamelaiskäräjät. Lisäksi ehdotettiin varautumaan virallisen kokouksen järjestämiseen Suomen kanssa ympäristövaikutusten arvioinnista käytyjen neuvottelujen aikana.

Ruotsi toimitti ympäristövaikutusten arviointia koskevat asiakirjat Suomelle kesällä 2021. Suomen vastauksessa 22.11.2022 todettiin, ettei toimitettua aineistoa pidetty riittävänä ja esitettiin lukuisia täydennysarpeita. Suomeen kohdistuvia ympäristövaikutuksia ei ollut kuvattu, vaan aineisto oli kirjoitettu yksinomaan Ruotsin näkökulmasta. Kuvaus ympäristön nykytilasta ja tiedot vaikutusalueesta Suomen puolella puuttuivat eikä Tornionjoen-Muonionjoen Natura 2000 –aluetta (FI301912) ollut huomioitu. Suomi katsoi, ettei ympäristövaikutusten arvioinnissa ollut noudatettu Espoon sopimusta riittävällä tavalla ja edellytti, että vaikutusten arviointia täydennetään.

Hankkeen täydennysmateriaalin riittävyys

Rajat ylittävät ympäristövaikutukset

Ympäristöministeriö joutuu valitettavasti toteamaan, ettei hankkeen rajat ylittäviä vaikutuksia Suomeen ole vielä kukaan arvioitu riittävällä tavalla. Vaikutusten kohdentuminen Suomeen täydennysaineistossa esitetyn uuden hankevaihtoehdon myötä tekee aineistosta entistä epäselvemmän.

Suomeen kohdistuvat vaikutukset olisi alustavasti pitänyt tuoda esiin jo kansainvälisen kuulemismenettelyn aloittaneessa Ruotsin ilmoituksessa (Espoon sopimus artiklan 3 alakohta 2 a²) ja tämän jälkeen liittää itse arviointi osaksi YVA-selostusta (ks. Espoon sopimuksen liitteen II sisältövaatimukset YVA-selostukselle³). Myös toimitetut lisätiedot olisi pitänyt yksilöidä Suomeen kohdistuviksi. Hankkeesta vastaava on täydennysmateriaalissa vastannut joihinkin Suomesta annettuihin kommentteihin samassa asiakirjassa kuin se on vastannut Ruotsin kansallisiin kommentteihin, mutta yhtenäistä esitystä vastauksena Suomen antamiin kommentteihin ei ole esitetty. Suomi pitääkin hankkeesta vastaavan antamaa vastinetta puutteellisena.

Suomi on kahdessa aiemmassa lausunnossaan tuonut esille ne vaikutukset, joita Suomi pitää tärkeänä sisällyttää hankkeen YVAan. Hankkeesta vastaavan olisi ollut näillä tiedoilla mahdollista kohdentaa vaikutusten arviointi oikeisiin asioihin. Espoon sopimus antaa myös mahdollisuuden aiheuttajaosapuolelle pyytää ympäristön nykytilatietoja kohdeosapuolelta vaikutusten arviointiin⁴.

² Artikla 3.2 [Ilmoituksessa on oltava muun muassa] a) tiedot ehdotetusta hankkeesta mukaan lukien kaikki käytettävissä olevat tiedot sen mahdollisista valtioiden rajat ylittävistä vaikutuksista,

³ YVA-direktiivin 7 artikla sisältää vastaavat velvoitteet.

⁴ Artikla 3.6. Aiheuttajaosapuolen pyynnöstä kohdeosapuoli toimittaa tälle kohtuudella saatavissa olevat tiedot siitä lainkäyttövaltaansa kuuluvasta ympäristöstä, johon ehdotettu hanke todennäköisesti tulee vaikuttamaan, jos nämä



Mahdollisuus hyödyntää Suomen nykytilatietoja tuotiin esiin Suomen vastauksessa Ruotsin ilmoitukseen ja osoitettiin keskeiset tahot Suomessa, joihin voi ottaa yhteyttä lähtötietojen hankkimiseksi rajat ylittävää arviointia varten. Ympäristöministeriön tietojen mukaan kyseisiä tahoja ei ole kontaktoitu.

Vaikuttaa siltä, että hankkeesta vastaava on ymmärtänyt Espoon sopimuksen soveltamisen tarkoittavan, että Ruotsin kansallisesta näkökulmasta tehty vaikutusten arviointi vain käännetään tietyiltä osin ja lähetetään kuulemisille Suomeen, kuten nyt on tehty. Valtioiden rajat ylittävässä arvioinnissa vaikutuksia tulee kuitenkin arvioida ja kuvata kohdeosapuolen osalta ja määritellä vaikutusalue myös Suomessa ottaen huomioon ympäristön nykytila.

Hankkeen muutos

Toimitetussa täydennysmateriaalissa hankkeesta vastaava ilmoittaa, että se on muuttanut hankettaan usealla tavalla investointitarpeiden ja –mahdollisuuksien takia huomioiden myös ympäristösyitä. Louhittava ja rikastettava määrä olisi nyt puolet pienempi (aiemmin 20 megatonnia, nyt 10), rikastamoon olisi tulossa vain yksi linja ja vaahdotuslaitos eikä Navettamaan louhoksen pengerrystä rakennettaisi. Aineistossa mainitaan Sahavaaran jälkikäsitellyn sivukivivaraston tulevan kuormituksen laskelmissa ollut yksikkövirhe, joka tarkoittaa, että varaston aiheuttamaa kuormitusta on aiemmin aliarvioitu. Hankkeesta vastaavan mukaan yksikkövirheestä johtuneet laskelmat olisi nyt päivitetty.

Ympäristöministeriö toteaa myönteisenä huomiona, että ympäristövaikutusten arviointi on vaikuttanut hankkeen muotoutumiseen ja hankkeesta vastaava pitää tärkeänä rajoittaa hankkeen vaikutukset mahdollisimman pieniksi. Näin suuri hankkeen muutos YVA-selostuksen valmistumisen jälkeen kyseenalaistaa kuitenkin sen, voidaanko hanketta enää pitää samana, josta arviointi on tehty. Ympäristöministeriön käsityksen mukaan YVAa ei ole tehty esitetylle uudelle vaihtoehdolle, vaan aineistoa on täydennetty vain joiltain osin ja Suomessa annettujen lausuntojen mukaan aineistossa on olennaisia puutteita. Myös vaihtoehtojen vertailu puuttuu (ks. YVA-selostuksen sisältövaatimukset: YVA-direktiivin liite IV kohta 2⁵ ja Espoon sopimuksen liite II kohta b⁶).

Hankkeesta vastaava on itsekin harkinnut uusien versioiden laatimista pääasiassa teknisestä kuvauksesta ja YVAsta, mutta oli tullut siihen tulokseen, että muun muassa tarvittavien ja toivottujen käännösten vuoksi on tarkoituksenmukaisempaa toimittaa uusi asiakirja-aineisto liitteessä 1 esitettyssä

tiedot ovat tarpeellisia ympäristövaikutusten arviointiasiakirjojen laadintaa varten. Tiedot on toimitettava viipymättä, ja jos se on tarkoituksenmukaista, olemassa olevan yhteisen toimielimen välityksellä.

⁵ YVA-direktiivin liite IV kohta 2. *Kuvaus hankkeen toteuttajan selvittämistä kohtuullisista vaihtoehtoista (jotka liittyvät esimerkiksi hankesuunnitelmaan, teknologiaan, sijaintiin, kokoon ja laajuuteen), jotka ovat ehdotetun hankkeen ja sen erityisominaisuuksien kannalta varteenotettavia, ja tiedot valitun vaihtoehdon valintaan johtaneista pääasiallisista syistä, mukaan luettuna ympäristövaikutusten vertailu.*

⁶ Espoon sopimuksen liite II kohta b) *soveltuvin osin kuvaus ehdotetun hankkeen mahdollisista vaihtoehtoista (esim. sijainnin tai teknologian osalta) sekä myös selostus vaihtoehdosta, että hanketta ei toteuteta*



muodossa. Ympäristöministeriö katsoo, ettei liite 1 ole riittävä täyttämään edellä mainittuja vaatimuksia.

Johtopäätökset

Suomi on omissa kirjeissään Ruotsille tuonut selkeästi esiin ne asiat, jotka arviointiin tulee sisällyttää. Myös tämä kirje liitteineen täydentää Suomen kantaa. Suomi pyytää nyt Ruotsilta selvitystä siitä, 1) miksi hankkeesta vastaavan toimittama materiaali ei edelleenkään sisällä rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia Suomeen, 2) miten Ruotsi tulkitsee hankkeen muutoksen vaikuttavan tehdyn YVAn riittävyyteen ja 3) miten Ruotsi ohjaa rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia, kun aineisto on täydennyksien jälkeen katsottu Suomessa olennaisilta osin puutteelliseksi.

Koska hankkeella voi olla todennäköisesti merkittäviä haitallisia vaikutuksia Suomessa ja hankkeesta Suomessa annettu palaute edelleen osoittaa toimitetun materiaalin olevan puutteellista, ympäristöministeriö edellyttää Espoon sopimuksen neuvottelujen jatkamista. Ympäristöministeriö toistaa näkemyksensä siitä, ettei Ruotsin toimivaltainen viranomainen voi tehdä hankkeessa perusteltua päätelmää YVAsta aineiston puutteellisuuden vuoksi.

Ympäristöministeriö esittää, että Ruotsi järjestää ensi tilassa kahdenvälisen neuvottelun, jotta hankkeen rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnin loppuunsaattamisesta voidaan sopia. Kokousta varten Ruotsin tulisi analysoida Suomen antama palaute (liitteenä), tehdä esitys rajat ylittävien vaikutusten arvioinnin puutteiden korjaamiseksi ja toimittaa ehdotus ennen kokousta Suomelle.

Ympäristöministeriö tuo tässä yhteydessä esllin sen, että maiden tulisi myös sopia yleisistä periaatteista Espoon sopimuksen soveltamiselle, jotta jatkossa muissakin hankkeissa vaikutusten arviointi voisi perustua kummankin maan osalta riittävän kattavaan aineistoon ja ylimääräisiltä täydennyksiltä ja kuulemisilta vältyttäisiin.

Juhani Damski
Kansliapäällikkö

Seija Rantakallio
Ympäristöneuvos



Liite

Suomessa hankkeen täydennyksistä annettu palaute